

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se sîmit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÎNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Economia războiului.

Se zice că poporul face parale din războiu. Micul proprietar cu toată maximarea încasează sume considerabile, întocmai așa și zilerul. În răsfațarea lui, zicea adeunăzile un sătean: la noi toată baba are mii de coroane în ladă. Va fi aceasta o exagerare, o mirare naivă, că și poporul care eri alaltăeri. gemea sub povara datoriilor, astăzi are bani în mână. În realitate o sinamăgire.

Nu aceea este hotărîtor din punct de vedere economic, că cât am câștigat, ci că cât am păstrat, cu ce ne-am ales din târgul cel mare economic al războiului. Ian să vedem perspectivele ce ni-le prezintă realitatea crudă, credem că aceasta perspectivă va stămpără alaiul zângănitului de parale.

Fapt e că micul proprietar care aveă ce vinde și-a făcut parale, căci începând dela ou până la bou și dela firicelul de iarbă până la bobul de grâu toate au avut prețuri într'o piață larg deschisă pentru vânzător. Câștigul a fost dară mare. Brațele muncitoare dela copilul de 10 ani în sus până la moșneag încă au fost bine plătite, și aici a fost câștigul mare. Aceste sunt activele economiei războiului pentru poporul nostru, adecă numerar mult, dar din acest numerar nu s'a investit aproape nimic în realități, nici când n'a stagnat atâta aquisiția de moșii. Active în proprietatea rurală nu putem înregistra. Va să zică nu se face o politică de conservare economică, ci o politică de risipă, cum vom arăta mai la vale. Furnisorul d'adrechtul se înecă în belșugul de parale. Hiperactiv și el. Numai funcționarul cu aceeaș plată cumpără cu prețuri întreite și împătrate, de i-se usucă măduva în spinare. El este păgubașul războiului. Înțelegem numai raporturile economice.

Dar să vedem acum pasivele.

Mai nainte vorbim despre țaranul nostru, micul proprietar și muncitorul cu brațele.

Abundența de parale aduce cu siné traiul mai luxuos. Atâta mătasă nu s'a vîndut în Ungaria de când e lumea, tot productul industriei streine. Zicem mătasă ca pars pro toto, căci toți articlii de industrie și comerț sunt streini. Negustorii aleagră în goană la fabrici după marfă,

fără a mai întrebă de preț, precum nu întrebă de preț nici cumpărătorul, ca să satisfacă cercearea aceea nebună după marfă. Și săracul devenit acum la parale din prețul mare a lucrului mânilor lui, să arate că și el e ceva; prin hainele lui reprezintă atâta demnitate cât bogatul. Fudulia inconștientului. Va să zică o parte a câștigului, ba în unele locuri întreg câștigul național trece în buzunarul industriei streine, ce a câștigat la pod a dat la vamă, ce din punct de vedere național-economic este o pierdere națională. Risipa aceasta apasă greu cumpăna pasivei economiei războiului la poporul nostru.

Micul proprietar și-a vîndut apoi tot ce a avut, mai nainte vitele, în lipsa acestora nu-și mai poate lucră pămîntul. Vetrele de pārloage sunt deja semnele pustiului ce are să urmeze, căci calul și boul, vitele de lucru, nu cresc de astăzi pe mîne, ci zeci de ani se vor recere ca să se reconstruiască numai contingentul strictului necesar de vite de muncă. Și unde rămâne câștigul cel mare de odinioară din prăsirea de vite pentru consum? Pe prețul vitei bune vîndute va trebui să cumpere vite rele. Iarăși vorba aceea: ce am câștigat la pod am dat la vamă. Distrugerea contingentului de vite care la noi reprezintă marele capital productiv al poporului nostru, e o pasivă a economiei războiului de care astăzi nici nu ne putem da seamă.

Cerealele, fructele pămîntului vîndute, războiul toate le înghite. Altele nu le vor înlocui, căci pămînturile rămân pārloage, în lipsa brațelor muncitoare, a vitelor și a vremurilor neprielnice pentru arat și sîmănat. Ce vom mîncă și mai ales ce vom sîmăna pe viitor

Iată

încă o pasivă mare a economiei războiului.

Și hainele se rup de pe noi mai ales, că ele sunt fine și prețurile lor vor deveni tot mai mari, o avere întregă se va cere pe o îmbrăcăminte. Umbla-vom sdrămțoși după ce ne-am învățat la catifea și mătasă. O pasivă și aceasta.

Și vom aveă noi cei neputincioși rămași acasă să înlocuim mulțimea cea imensă de morți rămași pe câmpul de războiu și pe milogii incapabili de lucru ce se vor mai înapoiă și cu fiii nimărui ai acestor jertfe ale războiului, cari

sunt fiii nostri, sânge din sângele nostru, pe cari avem datoria să-i creștem, căci nu se preface sângele în apă. Dar la pasivele aceste gânditu-v'ăți?

Și vor veni dări publice mari, căci ori cum ne simțim în siguranță de isbânda războiului ce va aduce cu sine rebonificarea pagubelor suferite în războiu din partea dușmanului, tot nu se va ajunge ca să se echilibreze bugetul statului, în a cărui sarcină va cădea și reconstruirea economică a țării firește prin concursul contribuenților. Pasivele aceste încă noi vom avea să le suportăm.

Precum este știut poporul nostru eră îndatorat înainte de războiu până la sucumbere. Dar câtă datorie s'a plătit din câștigul războiului? Aproape nimic. Sub ocrotirea moratorului țăranul a ascultat de ispita diavolească, că cad băncile și prin aceasta să șterg datoriile și nu și-a depurat datoriile. Pasivele aceste vor fi și mai greu de suportat acum după ce nu mai e ce vinde și accelerează bancrutul micului proprietar. Nu va fi doar cine să cumpere pământul ajuns la dobă? Aș, dar de hienele speculanților v'ăți uitat? Doar asta-i lumea lor?

Dar banii de pe fundul lăzilor îmi veți reflectă? Vor fi și de aceia dar nici aceia nu se vor ajunge la acoperirea greumintelor ce vor urma. Și în măsura în care s'a îngreunat soarta proprietarului se va îngreună și soarta muncitorului cu lucrul mânilor. Devaluarea plății muncitorului va fi o pasivă, ce ne atinge mulțimea muncitorilor nostri, cari trăesc de pe o zi pe alta. Și nu va fi mai mic dezastrul acestora decât a proprietarilor.

N'avem pretenția de a fi exhaustat întreagă economia războiului. Pentru teza noastră însă este destul și atâta.

Peste aceste ruine va veni speculantul care tocmai așa va speculă starea zugrăvită urmată din războiu precum a exploatat războiul și poporul nostru va fi iobagul acestei specule. Funcționarul care astăzi face datorii ca să aibă pâinea cea de toate zilele, va avea din ce să-și plătească datoriile după ce toate se vor eftini. El dară mai are o cale de mângăere.

Să ne facem din elementele aici concentrate bilanțul economiei poporului nostru: fondus instructus și câștigul risipit, rămânem cu vatra arsă care nu este calea de mântuire din labirintul complicațiilor ce vor urma după războiu, ci mormântul bunăstării noastre economice. În loc de a câștiga în imobile vom perde și ce avem. Cu alte cuvinte nu numai, că n'am câștigat nimic, ci am pierdut și ce am avut. Aceasta este economia războiului la noi.

De unde nouă aceasta nenorocire când știm, că poporul nostru este muncitor? De acolo, că n'are școală economică, care să-l învețe, că munca dă avânt, păstrarea stabilitate. Avântul se prabu-

șeste fără de rezerve. De aceea poporul nostru muncește ca să îmbogățească pe alții, e vermele pământului în procesul de dezvoltare economică. La stabilitate economică vom ajunge numai atunci, când va fi dezvoltat simțul de păstrare. Și dela stabilitatea aceasta depinde existența poporului nostru.

Școala aceasta economică trebuie să se facă de pe amvon, de pe catedră, de pe tribuna conferențiară, mai presus de toate însă prin broșuri de popularizare cari să străbată ca o evanghelie economică în casa fiecărui țăran român. Una din învățăturile războiului acestuia este, că trebuie să facem aceasta propagandă economică până încă nu e târziu.

„Stâlpii societății“.

Una dintre cele mai arzătoare lipse ale vieții noastre culturale este: teatrul. Adânci regrete trebuie să simțim în suflet când ne cugetăm, că soarta mașteră nu ne-a învrednicit nici până astăzi să avem parte și noi din acest templu binefăcător. Că ce va să zică teatrul, înțelegem mai bine în zilele noastre mari și triste. Imediat la începutul războiului acestuia mondial, în țările culte s'a aruncat la suprafață întrebarea: Ce să facem cu teatrul? O infimă parte de oameni a crezut, că ar fi bine să se închidă, pentru că jocul pe scenă nu se potrivește cu seriozitatea timpului, dar cei mai mulți publiciști de seamă și oameni cu rol conducător în cultură, au accentuat cu emfază că teatrele pe lângă toate năcazurile, nu trebuiesc să înceteze de a fi active, pentru că dănsule nu sunt locuri de desfătări, ci *mai cu seamă de serioasă învățătură*. Și întru adevăr teatrul este un puternic reprezentant al culturii omenești, pentru că într'ânsul să face cel mai curat și mai entuziasmat cult al faptelor și caracterelor mărețe și tot într'ânsul își rostește societatea omenească verdictul nemilos prin scriitori și actori buni asupra tuturor fanfaronilor și ridiculilor atât de primejdioși pentru tihna și progresul ei. *Teatrul pe lângă că răspândește idei noi și gust ales, mai are și un important rol moralizător*. Asupra acestui rol din urmă voim noi să insistăm mai mult.

Nu demult în o revistă germană un scriitor trăgea o paralelă între cultura latină și cea germană, ajungând la rezultatul, că până când latinul care își are și el înaltele sale însușiri culturale, din naștere înclină spre *sentimentalism, pripire și superficialitate*, germanul din naștere însă înclină spre *temeinicie și statornicie*, fapt care va trebui să asigure cu vremea superioritatea celui din urmă asupra celui dintâi. Ori cât ne-ar plăcea să fim parțiali, va trebui să admitem, că

părerea aceasta cuprinde în sine mult adevăr și să ne tragem dintr'ansa consecvențele. Și noi suntem de viță latină și nouă ne place foarte mult să visăm, românul e născut poet și orator măcar cât i-ar lipsi darul. Dară durere, natura e dascăl sever, căruia îi sunt mai pe plac prozatorii și muncitorii temeinici decât privitorii la stele. Chiar pentru faptul acesta am avea noi o îndoită lipsă de teatru, care să ne fie cât mai adeseori înaintea ochilor realitatea crudă și să ne facă cugetarea mai serioasă și mai temeinică. În primul rând i-se va impune teatrului nostru datorința de a stârpi pe așa numiții »stâlpi ai societății« delata sate și orașe, atunci când prin ajutorul lui D-zeu va deveni dintr'un vis un fapt împlinit. La nici un popor nu se privește așa de ușoară sarcina de a fi figură reprezentativă și de a munci pentru binele obștesc ca la noi. Atâția binevoitori ai cauzelor publice ca la noi mai rar. Mă rog cine e la noi omul care să se deie înapoi de a fi ales în cutare corporațiune bisericească ori culturală. Doară un lucru mai ușor decât acesta nici că se poate. Simțim noi oare, că ce lucru serios și greu e să reprezinți undeva 5 sau 10 mii de oameni!! Cât ar trebui să muncești și să cugeți ca să poți împlini și măcar în parte datorințele grele legate de onoarea aceasta mare. Ași vorbă să fie! Cine are vreme și pentru astfel de lucruri. Pentru ca să înțelegem, că cine sunt nobilii »stâlpi ai societății«, iată aici vre-o câteva tipuri schițate în fuga condeifului:

E vorba să umplem curtea școalei cu pământ, fiindcă dacă mai țin ploile ne ajunge acolo apa până la grumaz. Ne-am adunat vre-o câțiva la școală și ne-am sfătuit, ajungând la rezultatul, că altcum nu merge treaba, decât fiecare să meargă acasă și înhămându-și caii să se puie pe lucru. Zis și făcut. În drum către casă trec pe lângă badea Gheorghe, om bogat cu influință, După ce îi dădui binețe, îl întreb, că de ce nu a venit și dânsul la adunarea noastră. »Apoi De — îmi răspunse — nu ști D-ta că io mi-s opoziția. Multe rele s'ar fi făcut în comuna aceasta, dacă nu a-și fi apărat-o eu«.

Adevărul e că »opoziția« aceasta sănătoasă ca un tun de 30—40 de ani e o plagă a comunei; nu a fost vre-un protest ori vre-un scandal la cari »opoziția« să nu fie fost muncitor de frunte, nu s'a pornit vre-o acțiune cuminte din partea preotului ori a învățătorului din comună, pe care »opoziția« cu minciuni și mișelii să nu o fi ologit de tot ori măcar să nu o fi șchiopătat, atunci însă când a fost vorba de jertfă și de muncă serioasă pentru binele obștesc cel dintâi care a fugit totdeauna a fost »opoziția«.

Alt tip. În cutare comună s'a așezat un pensionar. Preotul și învățătorul au simțit o vie bu-

curie, că a venit cineva să le deie mână de ajutor în munca grea de a risipi întunecul satelor noastre. Pensionarul în loc de aceasta s'a făcut stilistul lăpădăturilor satului și cu pările sale răutăcioase răpește atâta timp scump înaltelor noastre corporațiuni bisericești. Ce e mai trist însă atât »opoziția«, cât și pensionarul acesta au pretenția strigătoare la cer, că dânsii muncesc și se jertfesc pentru binele obștesc.

Aceștia sunt specimene dela sat să-i vedem pe cei dela oraș.

Un pretin îmi spune, că a luat parte la o ședință a unei corporațiuni d'ale noastre. Da ce a făcut cutare domn deputat îl întrebam mai mulți. Eră cam somnuros răspunde pretinul. Unul mai răutăcios dintre noi făcu următoarea observare: »Vezi acesta e om cuminte, vre-o 10—15 sate au făcut larmă la alegerea lui, el însă a fost cuminte și nu a zis nici un cuvânt, preferind discuțiunilor înfocate ale altora cucăirea foarte fericită«. Iarăși alt tip.

Di Ipsilon a fost totdeauna un înflăcărat și sincer reprezentant al adevărului sociologic, că pătura superioară a unui neam se eșofează și pierde de greutatea muncii conducătoare dacă nu-și altoește puterile cu sânge venit din păturile de jos. De aceea el nu s'a însurat cu o cucoană dela oraș, ci a mers pe sate și a luat fata cutărui bade »crescută pe noblu«. În vre-o doi sau trei ani a svântat zestrea femeii și a trecut pe mâna străinilor o moșie roditoare, pe care au astrâns-o cu muncă grea și amară un șir întreg de generații. Dar asta nu are de a face nimic, domnul ipsilon e un om valoros, care își întocmește viața după principii atât de folositoare obștei.

Am schițat aici numai patru tipuri de binevoitori ai obștei, însă cine simte plăcere să analizeze întâmplările vieții va găsi un leghion de ei, pentru că nu este sat sau oraș unde să nu te împedeci de ei. Nu ar face nimic dacă acești stâlpi ai societății și-ar păstră vederile numai pentru persoana lor, dar ei durere, simt lipsa neînfrânilă de a le propaga și mai departe așa că acestora li-se potrivește de minune cuvintele lui Isus Hristos: »Vai vouă învățători ai legii pentru că ați luat cheia cunoștinței, voi nu ați intrat și pe cei ce vreau să între i-ați oprit«. (Luca cap. II. v. 52).

Cu timpul obiceiurile, părerile și gusturile »stâlpilor societății« în lipsa unui teatru bun, care să-i biciuiască și să-i ridiculizeze după merit se întind tot mai departe și ajung atotstăpânitoare.

Iată ce zice o valoroasă față bisericească a noastră în privința aceasta în o vorbire de a sa: »On. public. Noi ne-am obicinuit de un lung șir de ani a ne tămăia reciproc la toate convenirile

noastre mai festive; și de va merge tot așa ne vom sinamăgi a crede, că suntem chiar ca îngerii curați de orice maculă. Acesta nu poate fi interesul nostru. Din contră, toți oamenii preocupați de soarta poporului nostru vor aprobă purcederea: de a mai scormoni la asemenea ocaziuni, dară cu toată bună voința și în sacul scăderilor noastre, de a ne reoglindă așa cum suntem, că astfel observând și cunoscând petele să tindem a le spăla și curăți. Să-mi fie deci permis a mă abate de astă dată dela vechiul nostru obicei și condus de cele mai curate intențiuni, a spicui nițel și în troianul defectelor noastre sociale scoțând la iveală în prima linie *ura, pisma și invidia*, care aproape în toate centrele, cum și comunele mai însemnate s'au lătit cu forța epidemică, în butul serului injectat în corpul neamului nostru prin cuvintele celui ce ne-a buciumat în urechi admonițiunea: »Pe voi vă nimiciră a pismei răutate și oarba neunire« și prin ale multor alți bărbați luminați și cu durere de neam. Iar din aceste negre patimi și mai ales din invidie rărsare setea neastâmpărabilă după *ispitirea* situațiunii și mai ales a tainelor din alte familii și după curiozitatea fără rost, cum și nizuința de a intrigă și încălci desvoltarea desinteresată a acțiunilor ca profitând de asemenea ocaziune să putem mai ușor vână interese personale și particulare. Scriitorul Fr. Schiefer zice, că oamenii cu educație »n'au vreme nici voie să se ocupe în mod necuviincios cu daraverile altora«.

Cu acest defect este frate de cruce egoismul de a vedeă pe toți umiliți și numai tu să stai neconturbat sus, în vârful intereselor tale personale și contrare binelui obștesc.¹⁾ Care va să zică cam așa prospeciază moravurile societății noastre și ale stâlpilor ei *cari pretind dela singuraticii indivizi atâta idealism și atâta abnegațiune*. Soarta noastră a tuturor este în mod considerabil influințată de cultura și gustul societății în mijlocul căreia trăim. Nu numai operele de artă, ci și singuraticii oameni sunt condiționați de mediul încunjurător. Societatea în care trăești te poate încuraja la muncă și ridică ori disgustă și distruge. E o întrebare esențială că ce admiră și ce urăște societatea în care trăiești.

Ce bine ar fi deci dacă am aveă teatru care se vegheze asupra moravurilor noastre sociale cu vargă de fier. Cât ne-am deșteptă văzând pe scenă »Stâlpii societății« a puternicului dramaturg norvegian Ibsen pentrucă atâta asemănare este între moravurile societății noastre și între cele norvegiene pe carele le-a avut Ibsen în vedere când a scris aceasta. Ce actuale sunt pentru noi cuvintele cu cari își încheie marele scriitor drama

sa: »*Libertatea și adevărul sunt adevărații stâlpi ai societății*«. Sigur libertatea morală care nu cunoaște nici o considerație și adevărul nu pe care îl spuni așa pe o sgoadă, ci pentru descoperirea căruia muncești serios un an, doi sau chiar o viață întreagă.

G.

Predică.

Iubiților creștini!

Rușii în iarna trecută au pustiit ținutul de nord al patriei noastre. Satele înfloritoare de acolo, acum sunt asemenea cu pământul. Publicul din țară, a pornit o colectă pentru ajutorarea celor incendiați. Orașe mai cu stare, s'au angajat de bună voie, ca să rezidească câte un sat; iar simțul de milă al nostru încă trebuie să ne facă să jertfim ceva, pentru acest scop. Căci să fie oare un scop mai nobil decât acesta?! Acei oameni nefericiți, nu sunt mai vinovați decât noi, decât cu aceea, că sunt la graniță. Acolo a fost câmp de luptă. Ceice au putut și au voit, au părăsit, cu durere satele, iar bătrânii și mulți alții au rămas în sate, trecând peste ei toate năcazurile. Trecutul nu i-a putut despărți și s'au prăpădit cu mulții în ruinele caselor lor.

Astăzi, când pe aici suntem în pace, când fiecare dintre noi și-a cules și vândut roada câmpului cu bun preț, — dacă ni-se cere să miluim pe cei nefericiți, mai stăm la îndoială?! Să nu stăm în cumpănă, nu iubiților, ci să ne dăm măcar și ultimul filer. Noi nu cunoaștem războiul, decât din scrisul foilor și spusul soldaților veniți de pe câmpul luptei. Aceia, cari nu au unde să-și plece capul, aceia au gustat amarul. Să dăm cât să dăm, nici când să nu zicem că am dat deajuns. Virtutea milosteniei e foarte vastă, mai ales acuma, și flecare să-și ia partea sa; bogatul cu mult, săracul cu puțin. Să nu rămână om în sat, care să nu deie pentru restatornicia căminurilor, celor din partea pustiită a țerii. Care dintre noi nu-și dă măcar toată averea și rămâne sărac, numai să nu se mute din satul său și să ia lumea în cap. Deci, mulțămind lui D-zeu cu inima curată, dați prisosul vostru, căci comoară în cer, vă faceți.

Zic, dați din inimă curată și cu gând bun, căci aceasta e datorință creștinească și faptă bună. Vă cutegați că D-zeu nu primește dărnice adusă, cum a adus Cain, ci de felul dărniceii lui Avel.

În viață omul trece prin multe nevoi. Azi, îți merge bine, mâine rău. Nefericirea de a țese-nimici avutul te poate ajunge în tot momentul. Datorința creștinului e ca pe celce e în nefericire să-l mângâie. Pe lângă mângâiere însă, dacă facem și milostenie, atunci suntem deplini. Dacă cuvântul nostru de mângâiere e împreună cu dăraire, am făcut adevărată faptă creștinească. Asemenea e și cu cei ce și-au perdut avutul în acest războiu. Aici ajută mângâierea, dar mai mult, dacă e împreună cu dărniceie. Ce face mama cu 5 copii, fără nici o avere și adăpost?! Acel om, care știe aduce în bună legătură mângâierea creștină cu milostenia, se numește om darnic. Și cine nu iubește pe acest om?!

În el vedem noi pe un om plin de însușiri bune. Milostenia trebuie să fie milostenia cea adevărată și nu făcută din desertațiune. Mulți fac milostenia, ca astfel să fie numiți de semenii lor, că ce au făcut ei?! »Fă milostenia ta în ascuns iar Tatăl tău, celce vede

¹⁾ Vezi anuarul școlii civ. de fete al Asoc. anul 1910/1911 p. 1, 135 și 136 vorbire festivă de Dr. Miron Cristea as. cons.

intr'ascuns își va răsplăti ție la arătare" (Mt. 64). Și în cazul de față, dați din avutul sau sărăcia voastră, fiecare cât îi permite putința, căci mâne-poimâne nu ne știm soartea. Nu vă lăudați, cu dăruirea făcută, căci dacă dăruirea o facem din poftă de laudă, nu am făcut nimic. Faceți dăruirea din inimă curată, căci inima hotărăște. Știți, cum se spune, că în lada bisericiei, au pus cei avuți, mulți bani, iar pe urmă o femeie săracă a pus doi denari, și Isus zice, că aceasta a pus mai mult, decât ceilalți. Cei bogați au pus cu gândul de preamărire, din avutul lor, iar săraca văduvă și-a pus toată averea sa. Deci inimă curată se cere în dăruirile voastre. La voi însă nu se obsearvă nimic. Nici un fel de dăruire; nici făcută din inimă și nici măcar de felul farizeilor. Când frații vostri, nefericiți prin războiu, cer dela voi milă și ajutor, vă scuzați cu aceea, că sunteți săraci. Dar aceia, cărora le-a perit toată averea, ce vor zice ei?! Cei săraci, ajutați-i, cu banii văduvei din evanghelie, iar cei bogați, cu inimă curată, dați cât puteți, căci nici când nu dați prea mult. Isus Hristos, ca om, model și în toate virtuțile pământești, e cuprins de milă, când vede, orbi, schiopi, eproși și când poporul ce-l ascultă, e flămând. Vindecă pe cei nefericiți și dă mâncare celor flămânzi. D-zeu se îndură spre noi, și nu după virtuțile noastre, ci după mila Sa, ne dă toate ale Sale.

Vedem în viață, unii oameni, cari nu se înduioșează de durerile și năcazurile altora. Când vede pe cel sărac, îl alungă, când vede pe altul chinându-se, nu-l cuprinde mila, nu-l ajută nici cu vorba nici cu fapta. De astfel de om nu ne place, și-i zicem că e om crud, om tiran. Acești oameni, sunt aceia, cari de mici au fost rău crescuți, pe cari părinții nu i-au dat la școală și cari s'au ferit de sf. biserică. Lor le lipsește cultura religioasă a inimii, care te face ca să ai milă față de toate neputințele omenești. Această cultură religioasă să dă copilului de mic; se începe cu transplantarea iubirii lui D-zeu în inima lui. Aceasta e datorința părintelui. Lui e dat a introduce pe copilul său în cultivarea iubirii lui D-zeu. Vine apoi școala și biserică. Școala zidește pe temelia pusă de părinți, iar biserică cimentează. Unde lipsește un factor din acești trei, acolo nu sunt rezultate. Când văd la sf. biserică, — azi și întotdeauna, — un număr așa de mic de oameni, mă face să cred, că sunteți în mare rătăcire. Părinții nu v'au învățat iubirea lui D-zeu, școala n'a putut să vă deie, ceea ce numai părinții o pot da, iar de biserică fugiți. Mă mir că ne mai suferă D-zeu. A venit o grea încercare asupra noastră, și nu ne pasă. Femeile oftează că li-s'au dus în cătănie, dar orice oftat al lor e minciună, căci dacă l'ar iubi ar veni la biserică să se roage pentru ei. Cine nu iubește pe D-zeu, nu iubește pe nime, decât păcatul. Acum sunteți mulți, cari aveți să vă prezentați la vizitație? Nu văd, — decât pe puțini — venind la biserică, iar cei mai mulți mai bine își hrănesc acasă trupul decât să-și curețe păcatele aici.

Ne spune sf. scriptură, că Iona a fost trimis să spună cetății Ninive, că dacă nu se va îndreptă, va prăpădi pe toți oamenii din ea. Iona de groaza stricării poporului din cetate fugi de la fața lui D-zeu, iar când se duce a douaoră mânat iar de D-zeu și predică Ninivitenilor pocăința, aceștia se îndreptează. Și nouă ne-a venit Iona, dar suntem mai răi ca Ninivitenii. Durere că am ajuns dușmani bisericii, care ne învață la iubire, la milostenie, fapte bune, față de semenii nostri. Oameni bătrâni, femei, cari sunt trecute în vârstă, mai bine își petrec zile întregi acasă, țesând la minciuni, decât să vină un ceas-două la biserică, care e

mama tuturor; la aceea biserică, care ne învață milă față de cei nefericiți și care și în cazul de față ne zice: ajutați pe cei ce și-au pierdut avutul și au rămas fără adăpost; ajutați-i cu fapta și cuvântul Biserica vă îndeamnă numai la fapte bune, la pocăință și grijă că dacă va veni un timp mai rău, va fi târziu pentru reîntoarcere. Veți păși și voi ca fecioarele cele nebune, cari nu și-au luat ulei în candelor, întru așteptarea mirelui. Atunci veți zice și voi să vă mai răbde D-zeu câtva, ca să faceți fapte bune, dar nu se va putea. Luați-vă de acuma fapte bune, căci nu știți ceasul, când vi-se va cere socoteala lor. Atunci vom căuta, ca măcar să ne împrumutăm, — ca fecioarele nebune, — dar nu se poate, vom alerga să facem noi fapte bune, dar când ne vom reîntoarce, va fi târziu, căci judecata cea dreaptă e trecută. Deci, iată Iona, se apropie mirele, curățiți-vă păcatele. Nu fugiți de casa Domnului, căci aici nimenea nu plătește nimic; aici e loc de liniște și rugăciune lui D-zeu.

Dacă mă înțelegeți, vouă vă faceți bine, dacă nu, nimenea nu mai ofteze, ci zică că răul ce e asupra noastră e numai începutul răutății. Dacă acum nu vă îndreptați, cu atât mai puțin după trecutul războiului. Atunci vă apucați, mai cu zor de plăceri, căci așa sunteți.

Ceeace v'am zis o reasumez în următoarele: vă indemn la ajutorarea celor ce și-au pierdut avutul prin războiu; vă indemn la cercetarea sf. biserici unde învățați această virtute a milosteniei.

Pe Tatăl cereș il rog, ca să lumineze mintea voastră și răul ce bântue acuma, să fie începutul îndreptării voastre. Amin!

N. Ilieșiu.

Vieța creștină.

— Insemnări. —

(Urmare)

Iubirea creștină.

Precum de razele soarelui s'întind din pământ nasc firicele noi, înverzesc și umplu tot pământul de flori frumoase și binemirosoare, așa și sufletul omeneș încălzit și înviorat de iubire creștinească, produce cele mai folositoare și admirabile virtuți. Iată cum descrie apostolul neamurilor virtutea iubirii:

„Și dacă voui fi dat de mâncare *săracilor*, toată averea mea și dacă voui fi dat corpul meu, ca să fiu ars, iar iubire nu am, nimic nu folosesc.

Iubirea este îndelung răbdătoare, iubirea este plină de bunătați, iubirea nu râvnește, nu este lăudăroasă, nu se îngâmă.

Nu este necuviincioasă, nu caută ale sale, nu întârătă la mânie, nu pune în socoteală răul.

Nu se bucură de nedreptate, se bucură însă împreună cu adevărul. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le răbdă I. Cor. cap. 13 v. 3—8. D-zeu însuș a iubit lumea, că a dat pe unul născut fiul său, iar Isus Hristos zice: „Aceasta este porunca mea, ca să vă iubiți unul pe altul, precum eu v'am iubit pe voi“ Ioan, cap. 15. v. 12. Prin iubire unul față de altul au dus creștinii cei vechi traiul lor comun, atât de sfânt și frumos, prin iubire au suportat nenumăratele chinuri și suferințe din partea păgânilor pentru credința lor. Și în ziua de astăzi prin iubire se susțin o mulțime de instituțiuni caritative (spitaluri, crucea roșie), cari grijesc de suferinzi și săraci. În fieștecare om este un simbur de iubire față de D-zen,

de aproapele și de sine însuși, însă sămburele acesta natural prin harul lui D-zeu supranatural se ridică la înălțimea iubirii creștine, care ne îndeamnă, să împlinim poruncile lui D-zeu cu zel și dragoste și să urmăm cuvintele Mântuitorului lumii, care zice: „Să iubești pe Domnul D-zeul tău din toată inima ta și cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău, iar pe aproapele tău, ca pe tine însuși“. Pe D-zeu se cade să-l iubim, fiindcă este tatăl nostru, care cu cea mai mare bunătate și iubire grijește de noi. Iubirea noastră față de D-zeu trebuie să fie curată, spirituală și activă. Pe aproapele nostru îl iubim, dacă îi ajutăm să prospereze în toate privințele și nu-l scurtăm nici în binele lui trupesc nici sufletește, dintr-o parte, îl ajutăm în munca lui, de a dobândi fericirea vremelnică și veșnică. Pe noi înșine ne iubim, dacă ne cultivăm corpul și sufletul, cum am învățat până aci. „Cine iubește mult, i-se iartă mult“. Iubirea creștină face să prospereze și să înflorească familia, societatea și neamul, fără dănsa aceste temelii ale omenimii degenerază și se prăpădesc.

Speranța creștină.

Dacă avem credință tare și iubire curată față de D-zeu, atunci în inima noastră se pogoară și harul speranței creștine, care ne asigură, că D-zeu va împlini toate făgăduințele făcute referitor la mântuirea sufletului și dobândirea vieții de veci. La păgânii de pe vremea venirii pe pământ a D-lui Isus Hristos și la păgânii din zilele noastre dominează cele mai fantastice idei despre soarta sufletului dincolo de mormânt, vieața lor este plină de frică și cutremur de spirite rele, unii cred, că sufletele ajung după moarte într-o stare de somn adânc vecinică, alții că sufletele după moarte își continuă vieața mai departe, intrând în alte persoane sau animale. Viața creștinilor însă este luminoasă și liniștită, având speranță creștină, fiindcă noi știm din cuvintele D-lui nostru Isus Hristos, că sufletele sunt nemuritoare și că fieștecare își va primi răsplata după cum a fost rău sau bine în viața pământească. Apostolul Pavel zice: „Prin speranță ne mântuim“ (Rom. 8. 24).

Tainele.

Precum corpul are necondiționată lipsă de nutre-mânt, așa și sufletul. Corpul nostru este ceva *material*, de aceea și nutre-mântul său trebuie să fie de asemenea fel, sufletul nostru este ceva *spiritual*, el este duh, pentru aceea și hrana lui trebuie să fie *spirituală*. Dacă auzim o cântare sau o cuvântare frumoasă, sau dacă mergem în luna lui maiu afară la câmp și vedem frumosul ceriu albastru, ici-colo presărat cu nori arginții și câmpul și livezile îmbrăcate în strălucite haine de verdeață și flori, atunci măcar de nu am mâncat și n'am beut nimic, ne simțim așa de bine, de ușurați și înviorați. Trebuințele corpului le prevedem cu plante și animale, iară cerințele sufletului le satisfacem, în parte, nu de tot, cu produsele *științei și ale artei*, fiindcă sufletul nostru nu se poate mulțumi nici cu cele mai alese bunătați pământești, dintr-o parte, el tinde ne-contentit spre cele cerești și simte o adâncă și îndes-rădăcinabilă lipsă, de a revedea pe D-zeu, al cărui suflare este. D-l nostru Isus Hristos pe lângă învățătu-rile sale adânci și isvoritoare de viață, cunoscând această dorință profundă a sufletului omenesc, a așezat și a încredințat bisericii dreptmăritoare niște lucrări sfinte, prin cari în mod văzut se împărtășește oamenilor harul *nevăzut a lui D-zeu*, prin care sufletele se pot vindeca de toate boalele și au fericita puțință, de a sta în o încontinuu *legătură cu D-zeu*. Aceste lucrări sfinte se numesc taine. Biserica noastră dreptmăritoare

are 7 taine 1. Botezul, 2. Mirul, 3. Pocăința, 4. Cumin-cătura, 5. Cununia, 6. Preoția și 7. Maslul. Fiește-care creștin are datorința, să se împărtășească cu sf. taine, pentru că ele sfințesc și curățesc sufletul de boale. „Amin, amin zic vouă“, zice Isus Hristos, „de nu veți mânca trupul fiului omenesc și de nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi“. Împărtășirea cu sf. taine este gradul, cu care se măsură religiozitatea și frica de D-zeu a fieștecărui om, fiindcă tainele cer o anumită îngrijire și pregătire a trupului și a sufletului înainte de primirea lor, pe care numai credincioșii cu credință, iubire și speranță în inima lor sunt gata să o facă (Pocăința, sf. cumin-cătura).

Sf. taine au o putere efectivă, ele întăresc pute-rile noastre sufletești oboșite și ne fac părtași de cele mai mari binefaceri. Prin sf. botez ne facem membri ai sf. biserici lui Hristos, ni-se iartă păcatul strămoșesc și cele personale făcute până la botez, prin sf. mir primim daruri pentru dezvoltarea trupului și a sufletului. Prin pocăință ne curățim de uriciunea păcatului și prin sf. cumin-cătura primim însuși trupul și sângele D-lui nostru Isus Hristos, care ne sfințește și ne face sufletul vrednic de viața vecinică. „Ca niște lei, ce respiră foc“ zice I. Crisostom, ne întorcem dela acea masă sfântă făcută îngrozitor pentru Satana“. Sfintele taine, ele înșile nu-și pierd puterea nicicând, însă în sufletul nostru produc roade în măsura în care le primim cu *umilință*, cu curățenie, cu căință de rău pentru păcate și dorul fierbinte de a ne înălța sufletul către D-zeu. Pe acei creștini, cari nu se împărtășesc cu sf. taine sau se împărtășesc în mod nevrednic, îi așteaptă o pedeapsă mare, căci zice sf. apostol Pavel: „Celce mănâncă cu nevrednicie (trupul) și bea cu nevrednicie (sângele) Domnului, judecata sieși mănâncă și bea, nesocotind corpul Domnului.

Poruncile D-zești.

Prima pereche de oameni a fost nevinovată și dreaptă și ea nu a cunoscut altă cale, până ce nu a călcat porunca lui D-zeu. Păcătuiind astfel Adam și Eva și fiind scoși afară din rai, mintea și voința lor curată până acum a început încetul cu încetul să se strice și să se abată dela D-zeu, cu atât mai vârtos s'a întâmplat lucrul acesta la următorii lor, precum ne arată istoria biblică a T. V. (Cain, oamenii dela potop, Sodoma și Gomora, Turnul Babilonului). Așa, că omenimea lăsată în voia minții și voinței ei rătăcite, s'ar fi sălbăticit lot mai mult moralicește și ar fi ajuns cu siguranță la pierzare, dacă bunul D-zeu nu s'ar fi îndurat de oameni și nu le-ar fi arătat calea *adevărului și a dreptății* vecinice în cele 10 porunci date prin Moisi poporului israelitean în multele Sinaiului. În aceste 10 porunci, pe cari mintea omenească păcătoasă nu le-ar fi produs nici odată, sunt depuse cele mai esențiale și vecinice principii ale moralei creștine. În cele 4 dintăiu ni-se descopere D-zeu și ne arată modul, cum trebuie să-l venerăm, iar în celelalte 6 ne spune D-zeu dato-rințele ce le avem față de noi înșine și față de aproapele. Oamenii vor aduce multe legi politice și sociale, cari vor avea de scop progresul omenimii și îmbunătățirea relațiilor dintre indivizii singuratici, însă toate nu vor avea rezultatul dorit, fiindcă adevărata fericire a omenimii va depinde în toate timpurile și în toate împrejurările dela împlinirea simplelor și totuș atât *de adâncilor porunci D-zești*. Poruncile D-zești nu desrădică ideile morale înăscute omului, nu stau în contradicere cu natura noastră, dintr-o parte, le cuprind pe acestea în sine și le nobilitează, ele au de scop desăvârșirea și fericirea neamului omenesc.

Poruncile bisericesti.

Sfânta biserică cuprinsă de o părintească grijă față de mântuirea credincioșilor ei a mai dat condusă de duhul sfânt, pe lângă poruncile D-zeești și porunci bisericesti. In cele 9 porunci bisericesti le atrage atențiunea credincioșilor în mod binevoitor asupra datorințelor creștinești, față de biserică și superiorii bisericii, față de stăpânitorii lumești și îi îndeamnă să se ferească de toate împrejurările, cari ar putea să primejduiască căldura și curățenia credinței lor. Datorințele fieștecărui creștin este să cinstească și să implinească poruncile bisericesti, fiindcă ele sunt inspirate de duhul sfânt și țințesc fericirea noastră pământească și vecinică.

Primejdiile vieții morale.

Corpul nostru dacă nu-l îngrijim, sau îl lăsăm să ajungă în atingere cu diferite morburii, se inficiază și se îmbolnăvește și el. Așa și sufletul, dacă nu-l ținem curat și îngăduim să pătrundă într'ânsul tot felul de idei greșite și sentimente rele și astăzi ne invoim la o faptă rea, mâne la alta, își pierde sănătatea, *darul lui D-zeu se îndepărtează dela el și Satana cu toate momellele lui începe a pune stăpânire pe partea aceasta atât de prețioasă a omului.* Sufletul odată îmbolnăvit duce și corpul la pierzare. Dacă voim deci să ne păstrăm sănătatea sufletului și a corpului nostru neștirbită, să ne ferim de ispite și păcate.

Ispita.

Sub ispită înțelegem noi orice împrejurare, care ne îndeamnă la păcat. Ispitele pot veni dela diavolul (păcatul strămoșesc), dela oameni și dela noi, prin poftele și patimile noastre. Că în ce chip ispitește diavolul, o știm din istoria biblică a T. N., unde se vorbește de postul și ispitirea lui Isus Hristos. Diavolul făgăduiește lui Isus Hristos bogății și măriri, numai ca să i-se închine lui, apoi îl îndeamnă să sară jos de pe aripa templului din Ierusalim, eă îl vor apăra îngerii, void să-l facă pe Mântuitorul lumii să ispitească pe D-zeu Tatăl. Dl nostru Isus Hristos însă respinge ispitele cu tărie, dându-ne exemplu, ca așa să facem și noi. Diavolul și astăzi ispitește pe oameni cu bunuri și măriri lumești. Câți oameni nu fac fapte rele pentru bani sau pentru a putea ajunge la măriri. Oamenii cei răi la la suflet, fiindcă și-au pângărit și mintea și voința, doresc, ca și alți oameni să facă asemenea. Prin fel de fel de *momeli* sau chiar *amenințări* voiesc, să ne răpească cinstea noastră și să ne facă, să păcătuim, însă datorința noastră este, să ne ferim de astfel de oameni și să rezistăm cu bărbăție îndemnurilor lor, știind că „ceice se tem de Domnul, fericii umblă în cărările poruncilor și că vor mânca toată roada cea de vieață“. Ispitele vin în urmă dela poftele noastre cele rele, cine nu-și cultivă conștiința morală, ușor se pleacă la porunca gândurilor rele și cade în păcat, de aceea de mici trebuie să ne învățăm a ne porunci minții și voinții, cercetând sf. biserică, împărțându-ne cu sf. taine și ascultând sfaturilor bune ale mai marilor nostri. Dela D-zeu încă ne pot veni *încercări* în formă de ne-cazuri și suferințe, pentru a ne vedeă taria și căldura credinței noastre, însă ele nici când nu vin cu scop rău, dincontră, încercările lui D-zeu tind să ne oțelească credința, iubire și nădejde în el, precum am învățat la istoria dreptului Iov.

alfa.

(Va urmă)

CRONICA.

Înmormântarea colonelului Burdea. Sâmbătă pe o vreme nespus de tristă de toamnă, a sosit la Arad corpul axhumat al vicecolonelului *Dimitrie Burdea*, care murise moarte de erou în jurul Lembergului, având abia vârsta de 51 ani. P. O. D. părintele protopop Vasile Beleş, asistat de On. dni preoții Traian Vășian și Gavril Bodea a săvârșit prohodul, fiind de față și P. S. S. D. episcop Ioan I. Papp al Aradului. Pe lângă familia îndoliată a participat în frunte cu d. general Ress însoțit de d. major Negrea, întreg corpul ofițeresc arădan, iar onorurile au fost date de un batalion comandat de un major. După ce s'a sfârșit prohodul a pornit carul mortuar, însoțit de un numeros public jeltor, având în frunte două companii de infanterie. Muzica militară a intonat marșuri funebrele până la mormânt Odihnească în pace!

Constituire. Societatea de lectură „Andrei Șaguna“ din Sibiu s'a constituit pe anul școlar 1915/16 în șdînța ținută la 13/26 sept. 1915 sub presiul P. C. S. Dr. Eusebiu R. Roșca director seminarial în modul următor: 1. Președinte: Dr. Pavel Roșcă prof. sem. 2. Vicepreședinte: Iosif Sârb curs IV. ped. 3. Arhivar: Oprea Jogărean curs IV ped. 4. Notar: Vasile Berghia curs II. ped. 5. Cassar: Vasile Oancea curs III. ped. 6. Controlor: George Balcăș curs II ped. 7. Bibliotecar: Traian Ludu curs III ped. 8. Vicebibliotecar: Dumitru Pandrea curs I ped. 9. Redactor: Nicolae Lupu curs IV ped. 10. Econom: Dumitru Floașiu curs III ped. Membri în comisiunea literară: 1. Ioan Pitic curs IV ped. 2. Ioan Stanilă curs IV ped. 3. Teodor Pașca curs III ped. 4. Iosif Rafiroiu curs III ped. 5. Ioan Berghia curs II ped. 6. Emilian Popa curs II ped. 7. Miron Baci curs I ped. 8. Teodor Narița curs. I ped.

Concurs.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din Șepruș (Seprös) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Bis. și Școala“. Emolumentele cu acest post sunt:

1. În bani gata 1000 cor.
2. 8 jughere cu drept de pășunat a căruia venit după detragerea dării care are a o suportă alesul face 200 cor.
3. Locuință cu grădină.
4. Spese de conferință și scripturistică 40 cor.
5. Dela înmormântări 1 cor.

Cel ales are a conduce strana fără alta remunerațiune. La acest post reflectanții fără ani de serviciu sunt preferiți,

Pentru orientare comitetul parohial aduce la cunoștința celor interesați, că întregirea salarului conform legilor existente se va cere dela Stat.

Recursele ajustate cu documentele recerute sunt a se înaintă P. Onor. Oficiu protopopesc din Boroșineu (Borosjenő) iară reflectații vor aveă a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sita biserică din Șepruș spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Din șdînța comitetului parohial gr. ort. rom ținută la 11/24 octomvrie 1915.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* protopresbiter insp. școl. conf.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz N-rul 35

Mare depozit în ornate recvizite bisericesti și anume:

Ornate (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ort. române dela . . .	50—1000 cor.
Potire de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela	36— 200 cor.
Potire de sticlă	— 100 cor.
Cruci pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela	4— 100 cor.
Cădelnițe de bronz și argint dela	20— 100 cor.
Candele de argint dela	— 100 cor.
Disc cu stea de bronz și aur, dela	— 50 cor.
Litier argint china	130 cor.
Cutie pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, cu prețul de	34 cor.
Icoane pictate pe pânză în diferite colori și mărimi, dela	8— 100 cor.
Prăznicare pe lemn ori tinichea	
Evangelie cu litere latine și cirile legată mai simplu dela 24—40 cor., în legătură catifea	100— 130 cor.
Apostol, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre.	

◆ La dorință servim la moment cu informațiuni și deslușiri mai detaliate. ◆

Serviciu prompt. ≡ Prețuri moderate. ≡ Nr. telefonului 266.